



04070, м. Київ, вул. Борисоглібська, буд. 3, 5-й поверх,
тел: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, веб-сайт: www.unba.org.ua

5th floor, 3 Borysoglibska st., Kyiv, 04070, Ukraine
phone: +38 (044) 392-73-71
email: info@unba.org.ua, web-site: www.unba.org.ua

Зауваження та пропозиції Національної асоціації адвокатів України до проекту Закону України «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України щодо забезпечення повноти імплементації положень міжнародного права з питань протидії домашньому та іншим видам насильства, у тому числі щодо дітей» (реєстр. № 12297 від 09.12.2024)

№	Редакція законопроекту № 12297	Зауваження та пропозиції
1	<p>Кримінальний кодекс України</p> <p>Стаття 121. Умисне тяжке тілесне ушкодження</p> <p>2. Умисне тяжке тілесне ушкодження, вчинене способом, що має характер особливого мучення, або вчинене групою осіб, а також з метою залякування потерпілого або інших осіб, чи з мотивів расової, національної або релігійної нетерпимості, або вчинене на замовлення, або щодо малолітньої особи, або таке, що спричинило смерть потерпілого, - карається позбавленням волі на строк від семи до десяти років.</p>	<p>Підтримуємо позицію, що немає узгодженості в частині врахування обтяжуючої обставини, пов'язаної із вчиненням таких кримінальних правопорушень щодо малолітніх та неповнолітніх осіб. Частина 2 ст. 121 КК доповнена кваліфікуючою обставиною, пов'язаною із вчиненням такого кримінального правопорушення тільки «щодо малолітньої особи». Але згідно з пунктами «(d)», «(с)» ст. 11 Директиви, держави-члени вживають заходів для забезпечення можливості розгляду серед обставин, що обтяжують покарання щодо відповідних злочинів, вчинення правопорушення як (с) щодо дитини, так і (d) в присутності дитини. До того ж, вік дитини не конкретизується, отже має йтись про всіх неповнолітніх.</p> <p><i>Вважаємо доречним сформулювати: «щодо малолітньої або неповнолітньої особи».</i></p>
2	<p>Стаття 121-1. Схиляння або примушення до каліцтва статевих органів</p> <p>1. Схиляння або примушення особи до каліцтва її статевих органів, – карається позбавленням волі на строк від року до трьох років.</p> <p>2. Ті самі дії, вчинені щодо неповнолітньої особи, – 10 карається позбавленням волі на строк від двох до чотирьох років.</p>	<p>Незрозуміло, яка логіка при схилянні або примушення до каліцтва статевих органів диференціювати санкцію окремо при вчиненні щодо малолітньої особи та неповнолітньої особи, оскільки все одно йдеться про дитини, для здоров'я якої можуть бути непоправні наслідки.</p> <p><i>Вважаємо, що частина 2 має бути виключена, частина 3 викладена у редакції:</i></p> <p><i>«2. Діяння, передбачене частиною першою, вчинене близькими родичами або членами сім'ї, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілої</i></p>

	<p>3. Діяння, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені близькими родичами або членами сім'ї, особою, на яку покладено обов'язки щодо виховання потерпілої особи або піклування про неї, або вчинені щодо малолітньої особи, - карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.</p>	<p><i>особи або піклування про неї, або вчинені щодо малолітньої або неповнолітньої особи, - карається позбавленням волі на строк від трьох до п'яти років.»</i></p>
<p>3</p>	<p>Стаття 126-1. Домашнє насильство</p>	<p>Незрозуміло, яка логіка диференціювати санкцію окремо при вчиненні щодо малолітньої особи та неповнолітньої особи, оскільки все одно йдеться про дитину.</p> <p><i>Вважаємо, що частини 2 та 3 мають бути викладені у редакції:</i></p> <p><i>«2. Те саме діяння, вчинене особою, раніше судимою за кримінальне правопорушення, пов'язане з домашнім насильством, - карається позбавленням волі на строк до трьох років.</i></p> <p><i>3. Діяння, передбачені частиною першою або другою цієї статті, вчинені щодо малолітньої або неповнолітньої особи, - караються позбавленням волі від двох до чотирьох років».</i></p>
<p>4</p>	<p>Примітка. Для цілей цієї статті під систематичністю слід розуміти вчинення винним стосовно потерпілої особи домашнього насильства втретє або більше протягом нетривалого часу (одного року з дня вчинення першого випадку, який охоплено систематичністю). При визначенні систематичності домашнього насильства щодо попередніх його випадків може бути враховано застосування стосовно винного термінового заборонного чи обмежувального припису стосовно кривдника, або складення протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого статтею 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення чи прийняття рішення про накладення адміністративного стягнення за такою статтею, або ухвалення обвинувального вироку за вчинення кримінального правопорушення, пов'язаного з домашнім насильством чи прийняття рішення про звільнення від кримінальної</p>	<p>Підтримуємо формулювання: Примітка. Для цілей цієї статті під систематичністю слід розуміти вчинення винним стосовно потерпілої особи домашнього насильства втретє або більше. Це відповідає практиці ККС ВС: закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків (Постанова ККС ВС від 28 травня 2024 року, справа № 522/2378/22).</p> <p>Стосовно строку для «систематичності» - протягом нетривалого часу (одного року з дня вчинення першого випадку, який охоплено систематичністю) – вважаємо за необхідне додаткове обґрунтування саме цього строку: чому саме рік, а не два чи більше. Суспільна небезпечність таких діянь не застаріває протягом років.</p> <p>Стосовно формулювання про визначення систематичності. Вже викладено думку, що «Примітка до ст. 126-1 КК щодо роз'яснення поняття «систематичності» для цілей цієї статті в частині врахування «застосування термінового заборонного чи обмежувального припису стосовно кривдника, або складення протоколу про вчинення адміністративного правопорушення, передбаченого ст. 173-2 Кодексу України про адміністративні правопорушення</p>

	<p>відповідальності за його вчинення (за наявності).</p>	<p>(КУпАП)...», не узгоджується з принципами кримінального права, адже адміністративна преюдиція не може впливати на кримінальну відповідальність» (URL: https://pravo.org.ua/analytical-materials/analytical-materials-shhotyzhnevyyj-analiz-11-17-grudnya-2024-roku/). Запропоноване формулювання може викликати думку про обов'язковість адміністративної преюдиції, хоча на рівні практики ККС ВС усталеним є інший підхід. Наприклад: факт документування домашнього насильства має значення для доказування систематичності, але не більше ніж інші передбачені законом докази, тому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факти актів насильства. Відповідно систематичність домашнього насильства, яке наполегливо продовжує вчиняти винувата особа, утому числі, але не виключно, може бути підтверджена попереднім притягненням її до адміністративної відповідальності не менше двох разів за вчинення правопорушення, передбаченого статтею 173-2 КУпАП. (Постанова ККС ВС від 14 червня 2022 року, справа № 585/3184/20). Інший приклад: словосполучення «систематичне вчинення фізичного, психологічного або економічного насильства» описує діяння. Закінченим кримінальне правопорушення вважається з моменту вчинення хоча б однієї із трьох форм насильства (фізичного, психологічного чи економічного) втретє, у результаті чого настав хоча б один із вказаних в законі наслідків. При цьому не має значення, чи було відображено в адміністративному протоколі поліції, в обмежувальному приписі чи в іншому документі факт перших двох актів насильства. Факт документування має значення для доказування систематичності, але не більше ніж інші передбачені законом докази (Постанова ККС ВС від 28 травня 2024 року, справа № 522/2378/22).</p> <p>Запропонована примітка містить норму не матеріально-правового характеру, що характерно для Кримінального кодексу України, а процесуального характеру, адже вказано про «підтвердження», тобто доказування, домашнього насильства. Процесуальні норми мають міститися у Кримінальному процесуальному кодексі.</p> <p><i>Пропонується залишити таке формулювання примітки: «Примітка. Для цілей цієї статті під систематичністю слід розуміти вчинення винним стосовно потерпілої особи домашнього насильства втретє або більше».</i></p>
5	<p>Стаття 129-1. Незаконне переслідування (сталкінг)</p>	<p>Зауваження до формулювань статті при підтримці ідеї про криміналізацію такі:</p>

	<p>1. Умисне вчинення дій (двічі або більше), що полягають у здійсненні загрозової поведінки стосовно потерпілої особи (незаконне стеження, нав'язування спілкування, інше незаконне пряме чи опосередковане вторгнення у будь-який спосіб в особисте чи сімейне життя потерпілої особи всупереч її волі), у тому числі з використанням електронних комунікацій, що викликає у неї страх за безпеку свого життя чи здоров'я або її близьких, за відсутності ознак діяння, передбаченого статтею 126-1 цього Кодексу, -</p>	<p>1) Невизначеність формулювання «за відсутності ознак діяння, передбаченого статтею 126-1 цього Кодексу». Неясно, мається на увазі відсутність лише систематичності чи взагалі ознак домашнього насильства за Законом України «Про запобігання та протидію домашньому насильству».</p> <p>2) У Законі України «Про запобігання та протидію домашньому насильству» переслідування згадується як прояв психологічного насильства, яке, у свою чергу, визначено так: форма домашнього насильства, що включає словесні образи, погрози, у тому числі щодо третіх осіб, приниження, <i>переслідування</i>, залякування, інші діяння, спрямовані на обмеження волевиявлення особи, контроль у репродуктивній сфері, <i>якщо такі дії або бездіяльність викликали у постраждалої особи побоювання за свою безпеку чи безпеку третіх осіб, спричинили емоційну невпевненість, нездатність захистити себе або завдали шкоди психічному здоров'ю особи</i>. Таких ознак наслідків немає у пропонованому формулюванні.</p> <p>3) Повна юридична невизначеність формулювання «інше незаконне пряме чи опосередковане вторгнення у будь-який спосіб в особисте чи сімейне життя потерпілої особи всупереч її волі». Чи підпадатиме сюди, наприклад, повідомлення про вчинення особою кримінального правопорушення через невідповідність способу особистого життя задекларованим статкам?</p> <p>4) У пояснювальній доповіді щодо Стамбульської конвенції зазначено: для цілей цього положення (ст. 34 Конвенції) будь-який акт подібної загрозової поведінки має чинитися умисно і з наміром вселити в цю особу почуття страху. Про спеціальний намір у пропонованій статті не вказано.</p>
6	<p>Кримінальний процесуальний кодекс України</p> <p>Стаття 477. Поняття кримінального провадження у формі приватного обвинувачення</p> <p>1. Кримінальним провадженням у формі приватного обвинувачення є провадження, яке може бути розпочате слідчим, дізнавачем, прокурором лише на підставі заяви потерпілого щодо кримінальних правопорушень, передбачених:</p>	<p>У ч. 1 слід уточнити формулювання «лише на підставі заяви потерпілого», оскільки до подання заяви особа не є потерпілою.</p> <p><i>Вважаємо доречним викласти це формулювання у редакції «лише на підставі заяви постраждалої особи щодо кримінальних правопорушень, передбачених:».</i></p>